

Markéta Sekaninová, *Role římské armády v politické nestabilitě Západu v 5. století n. l.*, České Budějovice 2020, 50 s. (Bakalářská práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích)

Posudek vedoucího bakalářské práce

Předkládaná bakalářská práce se zabývá obdobím politické nestability západořímské říše v letech 395-476 a pokouší se stanovit, do jaké míry byla za tento stav spoluzodpovědná armáda. Je logické, že práce se v prvé řadě zabývá uzurpacemi císařské moci, jež závisely na podpoře armády, a tedy jednotlivými soupeři legitimních západořímských císařů. Zároveň však chápe daný problém komplexněji a zahrnuje do řešení také otázku stavu římské armády jako takové, systém jejího velení a problém její infiltrace Germány. Zároveň chce práce odpovědět na otázku, zda to byl součet právě těchto faktorů, co způsobilo zánik západořímské říše (a zároveň přežití východořímské říše).

Struktura práce víceméně odpovídá těmto otázkám: první kapitola (s. 5-11) jen velmi stručně pojednává o vývoji římské armády od Diokleciánových reforem až ke sledovanému období (jedna stránka je věnována předchozímu vývoji od doby republiky), druhá kapitola (s. 12-19), opět velice stručně hovoří o politickém vývoji západní říše (s důrazem na otázku legitimacy v nástupnictví císařů) a pak už následuje vlastní těžiště práce: uzurpátoři. Autorka je člení na dvě skupiny: na uzurpátory v užším slova smyslu (kapitola 3, s. 20-37) a v širším slova smyslu (kapitola 4, s. 38-41). Definice těchto kategorií autorka nabízí už v úvodu práce (s. 1-4); v prvním případě se jedná o klasické uzurpace (aktivní je sám uzurpátor), v druhém případě o fenomén loutkových císařů (aktivní je někdo jiný v pozadí, kdo nemůže či nechce být sám císařem). Třetí kategorií, která se problému uzurpací týká, tvoří ti západní císaři, kteří sice byli na Západě považováni za legitimní, ale nikoli z pohledu východního císaře.

K těmto třem kategoriím by bylo možno připojit též roli, kterou v 5. století hráli mocní západní generálové, kteří si nikdy nenárokovali císařský titul, a přesto západní říši nebo alespoň Itálii prakticky ovládali (jako byli Stilicho, Felix, Bonifatius, Aëtius, Ricimer, Gundobad a Orestes). Někteří z nich se císaři stát nemohli, ale jiní to zjevně ani nepotřebovali. Autorka si sice otázku úpadku císařské moci na Západě v práci uvědomuje, ale blíže se jí nevěnuje. Je ovšem zřejmé, že takto rozšířené téma by překračovalo limity bakalářské práce a bylo by vhodnější spíše pro práci diplomovou. Podobně by bylo možno stanovené téma obohatit rozbořením problému regionálního separatismu (jenž je nejlépe patrný v Galii). Autorka to sice činí a plně si uvědomuje rozdílné cesty, kterými se vydalo všech pět regionů západní říše (Afrika, Hispánie, Galie, Británie a Itálie), ale věnuje těmto úvahám jen málo místa.

Stanovené téma práce je velice obtížné z několika důvodů. Jedním z nich je relativní nedostatek pramenů – ne vždy jsme o politických událostech 5. století dobře informováni. S tím souvisí další problém: u jednotlivých pretendentů na západní trůn si často nemůžeme být jisti nejen okolnostmi začátku vlády, ale ani její legitimitou, jejím praktickým dosahem na Západě a jejím uznáním na Východě. Příkladem může být Avitus (s. 15 a 33-35), který je sice autorkou považován za uzurpátora, ale který získal legitimitu přinejmenším v Galii a Itálii a usiloval o uznání ze strany východního císaře. Kromě neuspokojivé pramenné základny tu komplikuje zkoumání také krátkost jeho vlády (pouhý jeden rok), její teritoriální omezení a

také vážné politické problémy, kterým Avitus čelil (a které souvisejí s tématy navrženými ke zkoumání výše, jako je politická role generálů v Itálii v této době a regionální rozdíly na Západě). Krátce řečeno, otázka legitimacy všech přibližně dvanácti osobností, kterým se práce blíže věnuje, není vždy nesporná a vyžadovala by podrobnější a komplexnější studium.

Bakalářské práce s tématem antiky vždy vyžadují kvalitní a aktuální zahraniční odbornou literaturu, neboť v českém prostředí je potřebné literatury málo a je spíše zastaralá. Druhým požadavkem je dobrá znalost všech základních pramenů, pokud možno v jejich řeckých a latinských originálech. Odborná literatura je tu použita kvalitní, aktuální a v dostatečném množství. Prameny byly většinou použity v českém nebo anglickém překladu, ale několik jednodušších latinských pramenů autorka byla schopna použít v originále. Nároky na bakalářskou práci tím splnila.

Jak už bylo uvedeno, práce se zamýšlí nad tématem zániku západní říše komplexněji, než by odpovídalo názvu. Jinak tomu ani být nemůže, neboť západořímská armáda, ať už skutečně byla destabilizujícím prvkem ve společnosti či nikoliv, byla v každém případě samozřejmým předpokladem každé uzurpace císařské moci v 5. století. Je to tedy správný přístup, ale je zřejmé, že při rozsahu padesáti stran nelze na všechny položené otázky odpovědět ani se jim důkladně věnovat a jak už bylo naznačeno, téma by si dokonce zasloužilo být pojato ještě šířeji. Přesto je možno práci hodnotit jako úspěšný pokus se přinejmenším některým stanoveným otázkám, stanoveným v zadání, podrobněji věnovat a mnohdy dokonce přijít s vlastním řešením, které může být východiskem dalšího bádání.

Doporučuji práci k obhajobě a navzdory uvedeným výhradám ji navrhuji ohodnotit známkou **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích dne 10. 8. 2020

PhDr. Stanislav Doležal, Ph.D.